

Zelfgestuurd leren met Acadin

1. Wat is zelfgestuurd leren?

“Zelfgestuurd leren wordt opgevat als leren waarbij men zelfstandig en met zin voor verantwoordelijkheid de sturing voor de eigen leerprocessen in handen neemt” (Boekaerts & Simons, 1995). Zelfgestuurd leren is veel meer dan zelfstandig leren. De leerling neemt in dit proces, zelf of met hulp van anderen, het initiatief bij het formuleren van de leerdoelen, het vaststellen van de leerbehoefte, het kiezen van de juiste leerstrategieën en het evalueren van het leerproces. Hierbij wordt de regie over het leerproces nadrukkelijk bij de leerling gelegd.

Weergave hoe de verhouding is tussen zelfregulerend leren en zelfsturend leren. De twee processen spelen zich op verschillende niveaus af en vullen elkaar aan (Brand-Gruwel et al., 2014).

2. Waarom is zelfgestuurd leren belangrijk?

De leerlingen hebben de mogelijkheid tot betere leerprestaties te komen zodra zij zelf een goede regie kunnen voeren over hun eigen leerproces. Om tot zelfgestuurd leren te komen dienen de leerlingen over metacognitieve, cognitieve en motivationele leerstrategieën te beschikken. "Het blijkt dat een gecombineerde aanpak van cognitieve en metacognitieve leerstrategieën het meest effectief is voor het verbeteren van leeruitkomsten. Vooral relateren, analyseren, structureren, oriënteren, plannen en evalueren blijken in een dergelijke combinatie in de onderwijspraktijk goed te werken. Op basis van studies in Vlamingen en Nederland, is gebleken dat men bij strategie-instructie aandacht voor motivationele/ affectieve leerstrategieën belangrijk is" (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014). Deze conclusie van Kostons, Donker & Opdenakker is gebaseerd op een reviewstudie bestaande uit 34 artikelen. Het effectief stimuleren en ondersteunen van zelfgestuurd leren is een belangrijke voorwaarde voor het laten welslagen van leerlingen voor hun deelname in de samenleving.

3. Hoe is zelfgestuurd leren verwerkt in Acadin?

We vinden in elke leeractiviteit, bij 'inhoud leerling' de drie leerstrategieën terug. De leerling werkt aan zelfsturend leren door de volgende stappen te nemen:

- Wat ga ik leren? Dat zijn de leerdoelen van deze activiteit?
- Hoe ga ik leren?
 - Ik leer met mijn hoofd (Cognitieve leerstrategieën: zijn gericht op het onthouden en verwerken van de informatie en het integreren van nieuwe informatie bij de al opgedane kennis.)

- Ik leer met mijn gevoel (motivationale/affectieve leerstrategieën: zijn gericht op de motivatie voor leren en het tonen van doorzettingsvermogen.)
- Ik leer hoe ik leer (Metacognitieve leerstrategieën: zijn gericht op het controleren en reguleren, dus het plannen, reflecteren en evalueren van het proces.)
- In de leeractiviteiten, bij 'inhoud leerling' vinden we de 6 meest effectieve leerstrategieën terug in de volgende kopjes:
 - **Oriënteer kies en plan** (Oriënteren: voorbereiden van het leerproces. Plannen: stellen van doelen en ontwerpen van je leerproces).
 - **Zoek informatie en bestudeer** (Analyseren: onderzoeken, lesstof splitsen in onderdelen).
 - **Bedenk en maak** (Relateren: verbanden leggen, de samenhang zien).
 - **Test en verbeter** (Structureren: samenbrengen, ordenen en schematiseren van de informatie).
 - **Presenteer.**
 - **Evalueer** (Evalueren: beoordelen van het leerproces (plan en het doel)).
- Bij het inleveren van een activiteit komt een evaluatieformulier in beeld, waarbij gereflecteerd wordt op de cognitieve, metacognitieve en motivationele/affectieve doelen. Door het invullen van het evaluatieformulier sluit de leerling de opdracht samen met de leerkracht af met een formatieve evaluatie: Wat heb je geleerd, wat wil je nog leren en hoe kun je jezelf verbeteren?

4. Tips voor zelfgestuurd leren

Leerlingen ontwikkelen de strategieën niet vanzelf, leerkrachten hebben een belangrijke rol in het helpen van de leerlingen om deze strategieën zich eigen te maken. Voor het sturen van hun eigen leerproces moeten de leerlingen kunnen plannen, controleren, informatie onthouden en kunnen koppelen aan de informatie die ze al weten. Motivatie is daarbij randvoorwaardelijk.

Wat betekent dit voor mij als leerkracht?

Als leerkracht geef je de leerling, gedurende de leeractiviteit, ondersteunen door actief gebruik te maken van:

- **Hints:** Kijk bij het kiezen van welke vorm hints naar de ervaring en kennis van de leerling. Minder ervaren leerlingen hebben meer baat bij gerichte hints. Bij de iets meer ervaren leerling kun je vragende hints inzetten, dit stimuleert hun vaardigheden met betrekking tot zelfregulerend leren.
- **Modelling:** Dit heeft betrekking op het voordoen van de vaardigheden en kan plaatsvinden voor, tijdens en na de opdracht. De leerkracht doet hierbij hardopdenkend voor hoe de leerling de leerstrategieën kan gebruiken (cognitieve, metacognitieve en motivationele/affectieve).
- **Feedback geven:** De leerkracht geeft feedback tijdens het voorbereiden, plannen en maken van de leeractiviteit. Hierdoor weet de leerling of zijn/haar aanpak de juiste is.
- **Scaffolding:** Dit betekent letterlijk: steigers aanbrengen. Aan deze steigers kunnen kinderen steun hebben als de opdracht net boven het beheersniveau wordt aangeboden. De leeractiviteiten zijn gerangschikt in 1, 2 of 3 handjes, dit is de mate van complexiteit van de opdracht. Hierdoor kan de leerkracht zorgen dat de leerling in de zone van de naaste ontwikkeling aan het werk gaat.

5. Aan de slag met zelfsturend leren in Acadin?

Voor de leerling is de opbouw van de leeractiviteiten iedere keer hetzelfde. De eisen waaraan de uitwerking van de leeractiviteit moet voldoen, vindt de leerling terug onder producteisen. Het is voor zelfsturend leren van belang dat deze eisen vooraf duidelijk zijn. De leerkracht heeft hierbij een belangrijke rol in het samen nalopen of alle stappen duidelijk zijn en of alle benodigde materialen aanwezig zijn. Indien de leeractiviteit dit aangeeft, hebben de leerlingen soms tussentijds extra instructie nodig.

De stappen:

Stap 1:

Bepaal eerst met de leerling waaraan gewerkt gaat worden. Dat kan thematisch zijn, passend bij wat in de klas behandeld wordt of puur vanuit de voorkeur van de leerling. Het gaat immers om het eigen leerproces eigen te maken.

Stap 2.

Kijk vervolgens naar het beheersingsniveau? Nadat je ingelogd bent kan je gelijk filteren op diverse onderdelen. Begin met het filteren op het beheersniveau (zie scaffolding).

Stap 3.

Bekijk met welke denkvaardigheid je de leerling aan de slag wil laten gaan.

De vaardigheden, zoals uiteengezet in onderstaand schema, zijn gebaseerd op de vraag: Wat moet een kind beheersen binnen deze leerstrategie? De kleur rood geeft aan dat deze vaardigheid nog niet beheerst hoeft te worden, de kleur groen dat deze vaardigheid eigenlijk al geautomatiseerd is in deze groep. Het is dan niet meer een apart doel.

	Gr. 1/2	Gr.3/4	Gr.5/6	Gr 7/8
<i>Cognitieve vaardigheden: Ik leer met mijn hoofd</i>				
Ik kan doelgericht opzoeken wat ik wil weten.				
Ik kan conclusies trekken.				
Ik kan meer dan een oplossing bedenken en dan de beste oplossing kiezen.				
Ik kan superschema's gebruiken.				
<i>Motivationale/affectieve vaardigheden: Ik leer met mijn gevoel.</i>				
Ik wil weten hoe het zit.				
Ik kan samenwerken				
<i>Metacognitieve vaardigheden: Ik leer hoe ik leer</i>				
Ik kan een plan maken en uitvoeren.				
Ik kan samenwerken.				
Ik kan opdrachten zelfstandig maken.				
Ik kan opdrachten met een open einde maken				
Ik kan complexe problemen oplossen.				
Ik kan terugkijken op mijn werk, gedrag en ik kan mijzelf verbeteren.				

Stap 4.

Voordat je de leeractiviteiten definitief gaat toekennen, geef je de uiterste inleverdatum aan. Onder algemene beoordeling kun je de wijze van beoordeling aanvinken. Hierna druk je op toekennen. De leerling ziet de leeractiviteit in zijn of haar eigen omgeving terug.

LEERACTIVITEIT TOEKENNEN TOEKENNEN

2 WORDT 1
0 1 TOT 2 UUR

In deze activiteit leer je nauwkeurig te kijken en een tekening over te brengen naar een andere afbeelding. Met de activiteit oefen je met de fijne motoriek.

TREFWOORDEN
2 wordt 1, rekenpuzzel, kralenplank

VAKKEN
• Rekenen en wiskunde

INLEVER TERMIJN
Inleveren kan vanaf: 20 Mei 2018
Inleveren vóór: 8 Juni 2018
Blokkeer te laat inleveren:

ALGEMENE BEOORDELING
Algemene beoordeling:

LEERLING TOEVOEGEN

PHILÉNE HUT GROEP 2

NINA OOSTERVEEN
BEHEERDER
INSTELLINGEN
UITLOGGEN

TIMPAAN

STARTPAGINA

LEERACTIVITEITEN

INTELLIGENTIEGEBIEDEN
• Logisch mathematisch
• Visueel ruimtelijk

DENKVAARDIGHEDEN
• Analytisch

Stap 5.

Bij elke leeractiviteit staat onder instructie wat er van jou als leerkracht verwacht wordt. Er staat duidelijk omschreven wat vooraf aan de leeractiviteit aan voorbereiding nodig is. En of er nog instructie bij de opdrachten plaats moet vinden en op welke wijze de activiteit geëvalueerd moet worden.

INFORMATIE VOOR DE BEGELEIDER

INSTRUCTIE

Voorafgaand aan de opdracht:

Introductie hele klas:

Gebruik een online timer of een digibord-timer, om kinderen de duur van 10 seconden te laten ervaren. Laat desgeveinst het aftellen van een raket zien (zoek op Youtube naar lanceren raket).

Doe je ogen open als je denkt dat 10 seconden voorbij zijn.
Sta 10 seconden op 1 voet.
In 10 seconden je boek open op bladzijde ...
In 10 seconden je jas/schoen/sokken aantrekken.

Vervolg: Vraag bij welk getal een voorwerp op de grond belandt.

Tel weer af van 10 naar 0 met een timer. Leerlingen schrijven op wat ze denken (bij getal ...). Vervolgens gaan zij het proefje uitvoeren en controleren ze wie er het dichtst bij zat.

een paperclip (stil zijn, dan hoor je m vallen...)
een gum
een prop aluminiumfolie
een papier prop
een papierenlppertje
een vliegtuigje (kies modellen geschikt voor uw leerlingen op www.vliegtuigjevouwen.nl)

Alle leerlingen vouwen een vliegtuigje (naar keuze verschillende modellen). Test het model: Welke blijft het langst in de lucht? Hoeveel tellen?
Vervolg begaafde leerlingen: verbeteren hun vliegtuigje of maken een ander model en proberen de duur dat hun vliegtuigje in de lucht blijft te verhogen (streven naar minstens vijf tellen).

Tijdens de opdracht (2-4 lesuren):
De begaafde leerlingen werken samen aan een knikkerbaan waar een knikker in 10 tellen doorheen gaat. (zie bijlage) Daarvoor bedenken ze 'vertragers'.

Evaluatie na afloop van de opdracht:
Bespreek het resultaat. Vul de evaluatie samen in. Besteed aandacht aan de reactie van de leerlingen. Vul ook de beoordeling in. Besteed vooral aandacht aan het leren samenwerken aan de knikkerbaan.

OPRACHT 10 TELLEN

Stap 6.

Bespreek vervolgens met de leerling de geplande leeractiviteit met onderstaand stappenplan (op basis van Kostons, Donker & Opdenakker, 2015):

Oriëntatie:

Bespreek met de leerlingen wat er omtrent de leeractiviteit gedaan gaat worden door middel van het stellen van vragen (wat en hoe ga je / gaan jullie maken).

Demonstratie:

- 1) Bespreek het stappenplan in de leeractiviteit.
- 2) Doe de verschillende stappen voor en leg uit waarom deze stappen genomen worden. ("gedachten zichtbaar maken"). Vraag aan de leerling(en) na te vertellen wat je gedaan hebt. Laat de leerlingen jou instrueren.
- 3) Ga na of de leerlingen het begrijpen door de stappen te laten verwoorden.

We gaan vervolgens uit van een zelfstandige verwerking:

Herinner de leerlingen aan de planning die gemaakt is in de oriëntatiefase. Loop rond en laat leerlingen hun aanpak verwoorden. Zeg daarbij de leerlingen niet voor, maar help ze door aan de hand van de stappen in de leeractiviteit te bespreken wat er gedaan is en nog moet gebeuren.

Afsluiting/terugkijken:

De leerlingen vullen na het afronden van de leeractiviteit het feedbackformulier in. Kijk samen met de leerling terug op het proces en het product. Laat daarbij vooral de leerling(en) aan het woord: Hoe hebben de leerlingen het gemaakt en vinden zij zelf dat het gelukt is?

Maak tijdens boven genoemde stappen gebruik van hints :

- Probeer in eigen woorden te vertellen wat je al weet over het probleem.
- Bedenk welke informatie je nodig hebt om het probleem op te lossen.
- Noem de stappen die je moet ondernemen om het probleem op te lossen.
- Controleer na elke stap of je wel vooruit komt in je oplossing van het probleem
- Controleer je uitkomsten
- Ga na of je een oplossing voor je probleem hebt gevonden.